

Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра загальної та практичної психології

ОСОБИСТІСТЬ ТА ЇЇ ІСТОРІЯ

***Збірник матеріалів
VII Міжнародної науково-практичної конференції***

16–17 листопада 2017 р.

Ніжин
2017

Головний редактор:

Папуча М. В. – завідувач кафедри загальної та практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, доктор психологічних наук, професор.

Редакційна колегія:

Здоровець Т. Г. – асистент кафедри загальної та практичної психології;
Кресан О. Д. – кандидат психологічних наук, асистент кафедри загальної та практичної психології;

Литовченко Н. Ф. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології;

Медвідь Є. С. – асистент кафедри загальної та практичної психології;

Наконечна М. М. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології.

О-72 Особистість та її історія : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (16–17 листопада 2017р.) / за заг. ред. М. В. Папучі. – Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2017. – 208 с.

Автори статей відповідають за достовірність та вірогідність викладеного матеріалу, за належність даного матеріалу йому особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

Бондаренко А.Ф.

НАДЛИЧНОСТНАЯ ДЕТЕРМИНАЦИЯ ЛИЧНОСТНОГО "Я" 12

Бурлачук Л.Ф., Шебанова В.І.

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ КОНТЕКСТУ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ПІД
ВПЛИВОМ ТРАВМАТИЧНОГО ТІЛЕСНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ 13

Максименко С.Д.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНЕЗИ ОСОБИСТОСТІ 15

Смульсон М.Л.

САМОРОЗВИТОК ЯК ПРОВІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТАРОСТІ 16

Титаренко Т.М.

ОСОБИСТІСТЬ В АВТОБІОГРАФІЧНОМУ ВИМІРІ: ПЕРЕЖИВАННЯ VS
ІНТЕРПРЕТУВАННЯ 17

Чепелєва Н.В.

ОСОБИСТІСТЬ ЯК ОПОВІДАЧ ІСТОРІЙ 18

Аніщук А.М.

ОСОБИСТІСНЕ САМОВИРАЖЕННЯ ДОШКІЛЬНИКА ЯК ПСИХОЛОГО
ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 20

Бабко А.В.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПРАЦЮЮЧИХ ЖІНОК 22

Барчі Б.В.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД У РОБОТІ З БОЗРОБІТНИМИ: ЗМІСТ ТА
ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ 24

Березко І.В.

СТАВЛЕННЯ ДО СМЕРТІ У НАРАТИВАХ ОСІБ, ЩО МАЮТЬ ОНКОЛОГІЧНЕ
ЗАХВОРЮВАННЯ 26

Белік Н.О.

ОСОБИСТІСНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАХІВЦЯ РІЕЛТОРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ 27

Бик Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ЕМОЦІЙНИХ ПРОЯВІВ
ОСОБИСТОСТІ 29

Білоконь І.В.

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ ОСОБИСТОСТІ В 20-МУ
СТОЛІТТІ 30

Богач О.В. ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЮНАКІВ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	32
Борисюк К.В. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ	33
Булкіна А.О. ПСИХОАНАЛІТИЧНЕ ТРАКТУВАННЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ СИМПТОМІВ: СИМВОЛІЗМ І КОНВЕРСІЯ	35
Бутурлим Т.І. ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ТВОРЕННЯ УСПІШНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	36
Бучма В.В. ОСОБИСТІСНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	38
Варбан Є.О. РЕФЛЕКСІЯ В ІСТОРІЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОЦЕС І ПРОДУКТ САМОРОЗВИТКУ ЛЮДИНИ	40
Варіна Г.Б. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САНОГЕННОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИС- ТОСТІ ЯК КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА	42
Гавронская И.Ю., Кушнир Ю.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ	43
Гетьман Т.О. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	45
Головко М.А. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕНЬ ОСОБИСТОСТІ	46
Горбатиx В.В. ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКОГО АВТОРИТЕТУ НА СТАНОВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНО- ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДИТИНИ	48
Горелая Д.А. ЛИЧНОСТНЫЕ ЧЕРТЫ СУИЦИДЕНТОВ – ПОДРОСТКОВ	49
Дворник В.І. ОСОБЛИВОСТІ УЧБОВОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ.....	51

Дзюбко Л.В. ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ	53
Дикіна Л.В. ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ЧАСУ ЛЮДИНОЮ	54
Жизномірська О.Я. ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО "Я" ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ЗМІН	56
Жорова В.М. "ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТТЯМ" ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	57
Журов В.В., Бісєкко Н.А. ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БІЙЦІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК	59
Журов В.В., Удовєнко В.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАХІВ ДИТЯЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	60
Завгородня О.В. КОНЦЕПЦІЯ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ: ТИПИ ТА РІВНІ ФУНКЦІОНУВАННЯ	62
Завязкіна Н.В. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	63
Зазимко О.В. ВІДЧУТТЯ ЧАСУ У НАРАТИВНИХ ІСТОРІЯХ ЮНАКІВ	65
Зарецька О.О. УЯВЛЕННЯ ДОРОСЛИХ РІЗНОГО ВІКУ ПРО ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОПИТУВАННЯ)	66
Здоровець Т.Г. ТЕКСТ, КОНТЕКСТ, ІСТОРІЯ, НАРАТИВ	68
Зликов В.Л. ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ ОСО- БИСТОСТІ	69
Кавецький В.Є., Кавецька Н.М. ОСОБЛИВОСТІ САМОСПРИЙНЯТТЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ВИХОВАТЕ- ЛЯМИ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	71

Каплуненко Я.Ю., Кружева Т.В. ШЛЯХИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ	73
Карпенко Я.С. ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТІЇ У ДІАЛОЗІ	74
Кисельникова Н.В. ЛИЧНОСТНА ПРОБЛЕМА В КОНТЕКСТЕ ЖИЗНЕННОГО ПУТИ ЧЕЛОВЕКА	76
Кіраль А.Й. ПРОТИСТОЯННЯ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ І ДЕВІАНТНОСТІ У СУТНІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИКАХ ПІДЛІТКІВ	78
Клименко М.Р. НАРЦИСИЧНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ У СТРУКТУРІ "ТЕМНОЇ ТРІАДИ"	80
Коваленко А. Б., Піхало Я.І. ОСОБИСТІСТЬ У ВИМІРАХ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ	82
Коваленко-Кобилянська І.Г. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В ПЕРІОД ГЕРОНТОГЕНЕЗУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	83
Коваль А.В. ЛЮДИНА В МЕРЕЖІ (ДОСЛІДЖЕННЯ ЧЕРЕЗ НАРАТИВ)	84
Ковтун А.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ	86
Коломієць М.С. ПЕРЕЖИВАННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	87
Копилов С.О. КАТЕГОРІЯ ОСОБИСТОСТІ У ПРАЦЯХ Г.О. БАЛЛА	89
о. Василь Копин ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СЕМІНАРИСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	90
Кошель В.А. О НЕКОТОРЫХ ДОМИНАНТАХ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ В КОНТЕКСТЕ СМЕНИ ЭПОХ	92
Кошова І.В. КОНФЛІКТНИЙ НАРАТИВ	94

Кошова С. П.	
ІСТОРІЯ ХВОРОЇ ОСОБИСТОСТІ	96
Крейдун Н.П., Невоенная Е.А., Поливанова Е.Е., Яворовская Л.Н.	
ПОСТУПОК В ЖИЗНЕННОМУ ПУТІ ЛІЧНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ІСЛІДОВАННЯ.....	98
Кресан О.Д.	
СТВОРЕННЯ ОПОВІДІ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕЖИВАННЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ ОСОБИСТІСТЮ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ	100
Кричківська Т.Д.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО КОЛЕДЖУ.....	101
Лазуренко О.О., Тертична Н.А.	
КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНОГО ПСИХОЛОГА.....	103
Лебединська І.В.	
ІСТОРІЯ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ ДИСКУРСИВНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ.....	105
Леонова І.М.	
СОЦІАЛЬНО-ЛІЧНОСТНІ ОСОБЕННОСТІ ОДИНОКИХ ЖЕНЩИН	106
Литовченко Н.Ф.	
ОСОБИСТІСНІ ПЕРЕЖИВАННЯ У ПРОЦЕСІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЗНАЧИМИХ ПОДІЙ ЖИТТЯ.....	108
Лукомська С.О.	
АВТЕНТИЧНІСТЬ ЯК РЕСУРС ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	109
Малєєва Н.С.	
КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ У СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖАХ.....	110
Маляр О.І.	
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДОВІЛЬНОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	112
Марусинець М.М.	
РЕФЛЕКСІЯ І ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ФАХІВЦЯ	113
Мар'яненко Л.В.	
САМОРЕАЛІЗАЦІЯ УЧНЯ В НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	115
Махній М.М.	
"ЦИФРОВЕ ПОКОЛІННЯ" У ПРАКТИКАХ МЕДІАТИЗАЦІЇ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ.....	117

Медвідь Є.С. ЖИТТЄВА ІСТОРІЯ В РАМКАХ ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ ГЕРМЕНЕВТИКИ А. ЛОРЕНЦЕРА	118
Михайлова О.І. ОСОБЛИВОСТІ УСВІДОМЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ ЖИТТЯ ОСОБИСТІСТЮ	120
Мишкулинець О.О. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	122
Міняйло С.Р. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕРСУБ'ЄКТНОСТІ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	124
Наконечна М.М. ІНТЕРСУБ'ЄКТНА ІСТОРІЯ ОСОБИСТОСТІ.....	125
Нещерет О.І. РОЛЬ РЕФЛЕКСІЇ, У СТАНОВЛЕННІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	127
Никоненко О.П. ДО ПИТАННЯ ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПСИХІКИ ТА ТІЛА.....	128
Никоненко Ю.П. ДУХОВНЕ РОЗВИТКЕ ЛІЧНОСТІ І ПСИХОЛОГІЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ В СВЕТЕ ХРИСТИАНСКОГО МИРОВОЗЗРЕННЯ	130
Новік Д.А. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ ЕГОЦЕНТРИЗМУ З РЕФЛЕК- СІЄЮ ОСІБ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	132
Онiщенко О.М. ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ВНУТРІШНІЙ РЕСУРС В ОСОБИСТІСНОМУ ЗРОСТАННІ	133
Павленко К.І. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	135
Папуча М.В. ІСТОРІЯ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОС- ЛІДЖЕННЯ	136
Папуча М.В., Медвідь Є.С. ФАКТОР ЧАСУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАЛЬНОСТІ.....	139
Пахоль Б.Є. ПРОФЕСІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ: ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ.....	142
Песоцкий В.П., Горянская А.М. ІСТОКИ ЛІЧНОСТНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ.....	143

Поклад І.М. ГЕНЕЗА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПАРАДИГМ	145
Поліщук В.М. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОСОБИСТОСТІ: НЕСУМІСНІСТЬ ВІКОВОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ І ВІКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ	146
Пушкін Є.Г. ОСОБЛИВОСТІ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ НАРКОЗАЛЕЖНИХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В РЕМІСІЇ	148
Романюк К.О. ОСОБИСТІСТЬ ВОЛОНТЕРА В СИСТЕМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ КОМАНД	150
Рудницька С.Ю. МІФОЛОГІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ВИБУДОВУВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ДОСВІДУ В ПРОЦЕСІ САМОПРОЕКТУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	151
Савчин М.В. ТИПИ ХАРАКТЕРІВ У КОНТЕКСТІ ДУХОВНОЇ ПАРАДИГМИ ПСИХОЛОГІЇ	153
Самойленко Г.В. ОСОБИСТІСТЬ ПИЛИПА МОРАЧЕВСЬКОГО ЯК ПИСЬМЕННИКА І ГРОМАДЯНИНА	155
Сватенкова Т.І. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	157
Сергієні О.В., Пріснякова Л.М. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УСТАНОВКИ, ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМИ ОСВІТИ	159
Сергієні О.В., Шевяков О.В., Братчікова Ю.К., Соловйова Д.В. СТРАТЕГІЇ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ ТА ЮНАКІВ У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ ЇХ АГРЕСИВНОСТІ	160
Скальська Л.О., Горбачьов В.О. КОНЦЕПТУАЛЬНО-СИСТЕМОТВОРЧІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ ЕТНО-НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	162
Сокур І.Ю. ДЕФІНІЦІЯ "ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ": ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	163
Ставицька С.О. ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ДУХОВНО-ЦІННІСНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	165

Степура Є.В. ПОЗИТИВНИЙ ТА НЕГАТИВНИЙ АСПЕКТ РЕЛІГІЙНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИ	167
Ступаченко Т.В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОХАННЯ У МЕЖАХ ШЛЮБУ.....	168
Тарасенко М.І. ВРАХУВАННЯ ЗОНИ НАЙБЛИЖЧОГО РОЗВИТКУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	170
Тимошенко О.А. ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ ЯК ТЕКСТ	172
Тітов І.Г. СВІТОГЛЯД У СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ.....	173
Топіха Т.А. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	175
Турбан В.В. ПАРАДИГМИ УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК.....	176
Турбан В.В. САМООБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.....	178
Усов А.С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРИ КОНСТРУЮВАННІ ІСТОРІЇ ОСОБИСТОСТІ	179
Целікова Ю.О. СУБ'ЄКТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ ТА СТИЛЬ ЇЇ ЖИТТЯ.....	181
Чері Т.Т. БРОДЯЖНИЦТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬ- СТВА	182
Чепурна Г.Л. ПРОБЛЕМА САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ НАРАТИВНОГО ПІДХОДУ	185
Shatyrko L. THE LEGITIMACY OF THE SCIENTIFIC RESULTS OF PSYCHOLOGICAL RESEARCHES	186
Шаумян О.Г. АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	187

Швалб Ю.М. ОБРАЗ ЖИЗНИ КАК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	189
Швець А.М. ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ У МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	190
Шевченко К.О. МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ФАСИЛІТАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА	192
Шевченко Т.М. ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	193
Шевченко Р.М. ДО ПРОБЛЕМИ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ЖІНОК-УПРАВЛІНЦІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	196
Шетеля Н.І. ВЛАДА І ЇЇ ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ НА МІЖОСОБИСТІНСЬКИХ СТОСУНКАХ У КОЛЕКТИВІ	198
Шилова Г.П. ІСТОРІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА СПОГЛЯДАЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ	200
Шульга Т.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАРАТИВНОЇ САМОПРЕ- ЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	202
Щотка О.П. АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОГО ДОСВІДУ ПСИХОТЕРАПЕВТІВ ЗА ТЕКСТАМИ ЇХ РЕКЛАМНИХ ОГОЛОШЕНЬ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	203
Ющенко О.С. МОТИВАЦІЯ ВСТУПУ ДО ШЛЮБУ, ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ	205
Бугайова Н.М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗЛОЧИНЦЯ І ЖЕРТВИ В КІБЕРПРОСТОРІ	20

Один основних принципів синергетичного світогляду свідчить, що все нове в природі виникає в процесі розвитку нестійких, критичних станів. Це твердження справедливе як для неживої, так і для живої природи. Більш того, є усі підстави стверджувати, що жива природа постійно знаходиться у нестійкому стані, на грані хаосу і порядку. Саме ця її принципова властивість дозволяє їй адаптуватися до змінних зовнішніх умов – якості, яка відсутня у неживій природі внаслідок того, що нежива матерія може знаходитися і в стані стійкої рівноваги. Творча діяльність людини, тобто її здібність створювати нове, також відбувається тільки тоді, коли її мозок знаходиться у критичному стані.

Враховуючи принципи синергетики до розгляду зазначеної проблеми, можна констатувати, що розвитку здібностей та обдарованості особистості наявні усі якісні властивості нестійких критичних станів (різкі скачкообразні переходи; біфуркації, які ведуть до дивергенції; відбір та конвергенція). Тобто, в умовах катастрофи система може практично втратити "пам'ять", а це означає, що подальша доля системи у невеликій мірі залежатиме від характеру її попереднього розвитку. Превалюючу роль починають відігравати ті стохастичні чинники, дії яких підлягає система у період біфуркаційних перебудов. Якщо у стійкому режимі саморозвитку динаміка системи детермінована, всі майбутні стани визначаються найближчим минулим, то біля точки біфуркації система поводить ся непередбачувано. Важливу роль починають відігравати випадковості, другорядні чинники. Вплив незначних "дрібниць" може досягти колосальних масштабів – їх більше нічого не стримує, система втрачає властивість авторегулювання. Але не тільки "дрібниці", а й добре продумана система управлінських впливів може відіграти роль того чинника, котрий визначить рух системи в напрямку обраного сценарію розвитку. Тоді вступає в дію ще одна особливість дисипативних систем, передбачених теорією – починаючи з деякого рівня режим руху системи стане стійким – система набуває властивості атрактора. В режимі атракції випадкові відхилення автоматично придушуються – система рухається по обраній траєкторії. В цьому стані вже не минуле, а майбутнє визначає динаміку системи.

Тому на моделюванні системи, яка проходить точки біфуркації, кризи, важливо таким чином підібрати комплекс параметрів порядку, щоб з їх допомогою можна було визначити раціональну програму впливів на систему [3]. Таким чином, вміння віднаходити точки біфуркації дасть змогу надати психологічним дослідженням можливість проникати у закономірності життя системи у момент зародження нової траєкторії розвитку.

Література

1. Клименко В.В., Кочерга О.В. Перші кроки у творчість. – К., 1999. – 96 с. – (Серія "Актуальні проблеми психології").
2. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі /В 2 т. – К.: 2002. // Моделювання психологічний новоутворень: генетичний аспект. – Т.2, С.13.
3. Чепан М.-Л.А. Модифікація класичних психологічних методик, або як знаходити точки біфуркації? //Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інституту психології. – К.: Гнозис, 2007, Т.ІХ, Ч.6, С.419-428.

Поліщук В.М.
доктор психологічних наук, професор, професор кафедри теоретичної та практичної психології Інституту права і психології НУ "Львівська політехніка"

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОСОБИСТОСТІ: НЕСУМІСНІСТЬ ВІКОВОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ І ВІКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ

Актуальність проблеми. Пріоритетним дослідницьким напрямком сучасної психології розвитку, який обмежує деклараційні тлумачення про вікову стадійність

"життєвого шляху особистості", є експериментальне з'ясування її психологічних особливостей у конкретних вузьких вікових інтервалах.

Виокремлення раніше нерозв'язаної проблематики. Тлумачення змісту вікового розвитку поза емпіричними розвідками (передусім лонгітюдними) стало типовою дослідницькою тенденцією. Наприклад, існуюча інформація, про молодший шкільний вік, підлітковий, юнацький тощо, як широкі життєві діапазони, відразу мінімізується, коли потрібно охарактеризувати конкретні новоутворення конкретних вузьких вікових меж типу 6-7-рр. чи 11-12 рр. Ця пошукова ситуація, констатуючи незадовільний стан адресного навчально-виховного впливу на особистість, додатково ускладнюється пізнавальними парадоксами про психологічні особливості дітей одного віку, які, однак, зростали в різних історичних часових координатах.

Продемонструємо такі парадокси на прикладі молодшого шкільного віку: 1) якщо у 1930-тих рр. семирічні діти не входили до нього, то пізніше його уособлюють; 2) із 1980-тих рр. цей віковий період спочатку "молодшає", а потім збільшується на календарний рік, внаслідок чого виокремлюється їхня вікова і статусна невизначеність: а) якщо дитина 6-7 років потрапляє до старших дошкільників, то звертається увага на розвиток тих психологічних особливостей, які співвідносять її з дітьми старшого дошкільного віку; б) коли ж нею цікавляться як молодшим школярем, то лише в контексті тих якостей, які зближують її зі старшими дітьми.

Виникає запитання: якщо в недалекому історичному минулому шестирічні діти вважалися дошкільниками, а зараз молодшими школярами, то наскільки доречною була до них тодішня тактика навчально-виховного впливу як до дошкільників (і – навпаки)? Хто за віковим і соціальним статусом сучасні четвертокласники: молодші школярі чи підлітки (як це було до 1980-тих рр.)? Аналогічні соціальні ризики існують для учнів 5-6 кл., які, начебто, є підлітками (а фактично – хто вони?), життєвих меж підліткового, юнацького віку тощо. Сумнівною, наприклад, є смислова інтерпретація так званого "раннього юнацького віку" як складової юнацтва (фактично – це підлітковий вік). Докази, що підлітковий вік є тривалим, а тому "старшокласники" повинні зіставлятися з "раннім юнацьким віком", виглядають "недоказовими", оскільки не менш тривалим у часі є також молодший шкільний вік (і має бути ще тривалішим через циклічність життєвого шляху), але поки ніхто не ділить його на молодших "молодших школярів", середніх "молодших школярів" чи старших "молодших школярів", позначаючи очевидну дослідницьку "ситуацію абсурду". Водночас, до підліткового віку така аналогія давно застосовується.

Вікова стадійна невизначеність життєвого шляху особистості апіорі обмежує чи ставить під сумнів наявний тематичний навчально-виховний вплив, оскільки він потенційно загрозливий для розвитку. Зрештою, виокремлюється наріжна проблема: як ця невизначеність відобразилася і відображається на стані фізичного і психічного здоров'я учнів і, звичайно ж, педагогів і батьків?

Життєвий шлях особистості – це передусім закономірне чергування кризових, або перехідних (кризових) та стабільних періодів. Ще один парадокс: Е. Келер і Л.С. Виготський у 1930-тих рр. розробили таке негативне семізір'я кризи 3 років, що ця криза фігурує у всіх вікових періодизаціях. Водночас інші кризові періоди фактично знаходяться поза дослідницьким полем, ототожнюючись із стабільними. Наприклад, "криза 13 років" ототожнюється з початковим інтервалом підліткового віку. Насправді, як перехідний період від молодшого шкільного до підліткового віку, вона зіставляється з 11-14-річним інтервалом із кульмінацією симптомів на 13 році життя. Як і криза 3 років, має гендерну структуру симптомів (типові, супутні, тло-симптоматика), об'єктивно розташовуючи молодший шкільний вік у межах 6-11 років, тим самим актуалізуючи необхідність навчання в початковій школі до 11-річного віку. Як наслідок, після підліткового віку (14-17 рр.) розпочинається криза 17 років як перехідний період від підліткового віку до юнацького.

Висновки: 1. Зміст вікового розвитку – це психологічні особливості саме кризових (перехідних) періодів. Принципи природовідповідності, циклічності та фазовості процесу розвитку особистості, як складника Всесвіту, у системах 1) "кризовий період – стабільний період – кризовий період" або 2) "стабільний – кризовий – стабільний", не лише констатують, а прогнозують об'єктивну лінію життєвого шляху. Це пізнавальна запорука відображення природних закономірностей розвитку (розгортання генної програми), які максимально незалежні від мінливого соціуму (як таблиця множення в математиці) [1]. 2. Дослідницький пріоритет – це перевірена логістика вікової періодизації, сформульованої передусім на основі комплексних багаторічних лонгітюдів (!). 3. В історичній перспективі потрібно назавжди позбутися постійного вікового стадійного "молодіння" чи "старіння" (так, об'єктивна тривалість молодшого шкільного віку – шість років) як наслідків вікової класифікації. 4. Реформування освітньої системи – це єдність державницьких інтересів і передусім експериментальних досягнень вікової психології.

Література

1. Авраментова Л. И. Введение в психогенетику / Л. И. Авраментова, О. В. Филипова; РАО, Моск. психологич. ин-т. – [3-е изд.]. – М.: Флинта; МПСИ, 2008. – 472 с.
2. Поліщук В. М. Від кризи 7 років до кризи входження в дорослість: [монографія] / Валерій Миколайович Поліщук. – Суми: Університетська книга, 2013. – 142 с.

Пушкін Є.Г.

аспірант кафедри соціальної допомоги та практичної психології ННІІ та СТ
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,
м. Одеса, Україна.

ОСОБЛИВОСТІ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ НАРКОЗАЛЕЖНИХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В РЕМІСІЇ

Поняття тимчасової перспективи в даний час є об'єктом безліч досліджень, що показує її високу значимість у багатьох аспектах життя людини. У дослідженні психологічного часу існує кілька підходів, що пояснюють природу і структуру тимчасової перспективи, кожен з яких розглядає різні сторони даного поняття.

Мета даної роботи – показати особливості часової перспективи особистості наркозалежних, які перебувають в ремісії. Вивчення проблеми наркотичної залежності в контексті тимчасової орієнтації в перспективі може внести свій вклад в розробку якісно нових реабілітаційних та профілактичних програм для вже залежних хворих, а також допомогти виявити предиктори залежної поведінки для попередження залежності різної природи.

Зловживання речовинами, що викликають стан зміненої психічної діяльності, відноситься до адиктивної поведінки. Адиктивна поведінка (від англ. Addiction – схильність, згубна звичка) – особливий тип деструктивної поведінки, яка виражається в прагненні до відходу від реальності за допомогою спеціальної зміни свого психічного стану за допомогою різних речовин або постійної фіксації уваги на певних видах діяльності [3].

В процесі вживання наркотичних речовин відбувається зміна сприйняття світу і себе, речовини поступово заповнюють собою всі інтереси і цінності людини, що безпосередньо впливає на стосунки з суспільством. Залежність від ПАР має психологічний і (не завжди) фізичний компонент. Фізична залежність виникає пізніше або, при вживанні певних речовин, може навіть не розвиватися зовсім, це залежить від здатності речовини змінювати фізіологічні функції [5].

Реабілітаційний процес включає в себе медичні, медико-психологічні та психосоціальні заходи, що утворюють єдиний комплекс і здійснюються в різних за